

ספר משלי פרק א פסוק כ-לג

- (כ) חֲכָמוֹת בַּחוּץ תְּרֹנָה בְּרַחֲבוֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ:
 (כא) בְּרֹאשׁ הַמַּיּוֹת תִּקְרָא בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים בְּעִיר אֲמַרְיָה תֹאמַר:
 (כב) עַד מָתִי פְתִים תֵּאָהֱבוּ פְתֵי וְלֹצִים לְצוֹן חֲמָדוֹ לָהֶם וְכִסִּילִים יִשְׁנָאוּ דַעַת:
 (כג) תָּשׁוּבוּ לְתוֹכְחָתִי הִנֵּה אֲבִיעָה לָכֶם רוּחִי אוֹדִיעָה דְבַרִי אֶתְכֶם:
 (כד) יַעַן קָרָאתִי וְתִמְאַנּוּ נְטִיתִי יָדַי וְאִין מִקְשִׁיב:
 (כה) וְתִפְרְעוּ כָּל עֲצָתִי וְתוֹכְחָתִי לֹא אֲבִיתֶם:
 (כו) גַּם אֲנִי בְּאִידְכֶם אֲשַׁחֵק אֶלְעַג בְּבֹא פְחָדְכֶם:
 (כז) בְּבֹא כְשֹׁאוֹה {כְּשׁוֹאָה} פְּחָדְכֶם וְאִידְכֶם כְּסוּפָה יֵאָתֶה בְּבֹא עֲלֵיכֶם צָרָה וְצוּקָה:
 (כח) אִז יִקְרָאנִי וְלֹא אֶעֱנֶה יִשְׁחַרְנֵנִי וְלֹא יִמְצָאנִי:
 (כט) תַּחַת כִּי שְׁנָאוּ דַעַת וַיִּרְאֵת יְדוּד לֹא בַחֲרוּ:
 (ל) לֹא אָבוּ לְעֲצָתִי נֶאֱצוּ כָּל תוֹכְחָתִי:
 (לא) וַיֵּאָכְלוּ מִפְרֵי דְרָכָם וּמִמַּעֲצֵיתֵיהֶם יִשְׁבְּעוּ:
 (לב) כִּי מְשׁוּבַת פְּתִים תִּהְרָגֶם וְשִׁלּוֹת כְּסִילִים תִּאֲבָדֶם:
 (לג) וְשִׁמַּע לִי יִשְׁכַּן בְּטַח וְשִׁאֲנָן מִפְּחָד רָעָה:

ביאור הגר"א - משלי פרק א פסוק כ

חכמות בחוץ לפי שהד' גזלנים הנ"ל כולם אמרו "נארבה נצפנה" אבל החכמה שהיא התורה אינו כן אלא "בחוץ תרונה גו" ואינו מתיירא ואין להתבייש בהתורה. והענין שגם העולם נחלק לשנים שהן ד' והן העיירות והאדמה שהן השדות והדרכים ובכל א' הוא שנים בעיירות הוא העיר עצמו ושער העיר ששם יושבים השופטים והזקנים כמ"ש (דברים יז) שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך (שם כה) ועלתה יבמתו השערה וכן כמה פעמים והאדמה שלפני העירות ג"כ נחלק לשניים והיינו מה שלפני העיר ששם מוכרין צרכי העיר והוא הנקרא רחוב העיר ולכן הזקנים והשופטים יושבים בשער העיר סמוך לרחוב לשפוט בין איש לרעהו מן הדברים הנעשים ברחוב. ומה שרחוק מן העיר הוא חוצות ואלו הב' שלפני העיר הוא הנקרא סרטיא ופלטיא. וכן הדבור נחלק לשנים שהן ד' שהן קול ודבור. והקול נחלק לב' והיינו מרחוק אין שומעין את הקול רק קול הברה לבד ואינו ניכר הקול וזהו הנקרא רינה. ובקרוב קצת אז נשמע הקול אבל עדיין אינו נשמע דיבור כלל רק הקול. והדבור ג"כ נחלק לב' והוא דבור וקריאה והיינו ברחוק קצת אף ששומעין הדבור מ"מ אין לדבר רק קוראין שיבא אל המדבר וכשיתקרב אליו הוא מדבר עמו. וזהו שהחכמות בחוץ לאותם העומדים עדיין מרחוק אינן שומעין רק הרינה וברחובות כשנתקרב לרחוב אז תתן קולה ובראש הומיות תקרא בפתחי שערים (נראה לענ"ד דה"פ דתיכף כשנעשה רעש אז תקרא לפתחי שעריה ששם השופטים ואז מראה הקריאה שהיא התחלת הדיבור) בעיר וכאשר נתקרב אליה אז תאמר כל אמריה. והיינו שהתורה ג"כ נחלק לשנים שהן ד' והוא פשט וסוד ובכל א' ב'. בסוד הוא סודות

עצמן ורמז הוא פתח השער להסודות. ופשט הוא דרוש ופשט. וזהו חכמות בחוץ לאותן העומדים בחוץ עדיין אינו מראה להם רק הפשט וזהו תרונה שזהו רינה דאורייתא וזשחז"ל במקום רנה שם תהא תפלה כי היו מלמדי תנוקת שלהם בבתי כנסיות כמבואר במדרש איכה ובשארי מקומות ששם היו לומדים רינה דאורייתא שם תהא תפלה. ברחובות שהוא הדרוש שמרחיב ההלכה שם תתן קולה:

ביאור הגר"א - משלי פרק א פסוק כא

בראש הומיות תקרא בפתחי שערים הוא רמז שהוא פתח השער (נלע"ד שבדרוש התורה תבא המחלוקת הללו מטמאין והללו מטהרין הללו פוסלין והללו מכשירין הללו אוסרין והללו מתירין ומ"מ נוחין זה לזה ואוהבין זה לזה. והכל מחמת יראה שהיא הרמז והמוסר וזהו בראש הומיות בתחילת המייתם הוא המחלוקת אמנם לפי שכוונתם אל האמת אז התורה תגלה להם רמזיה שהוא היראה וזה את והב בסופה שנעשו אוהבים זה לזה) ואח"כ בעיר שהוא בפנימיות התורה אז תאמר להם כל אמריה וסודותיה: